

LÄKNINGSHÄMMANDE FAKTORER

För att ett sår ska kunna läka måste läkningshämmande faktorer identifieras, behandlas och där möjlighet finns avlägsnas.

Faktorer som kan ge upphov till svårläkta sår:

- Lokalt tryck.
- Venös insufficiens
- Arteriella sår; sviktande perifer cirkulation.
- Patient med diabetes; en icke kontrollerad plasma/glycosnivå, skor som inte passar foten, obehandlade förhårdnader.
- Vaskuliter.
- Andra faktorer som försvårar sårläkning är exempelvis hypoxi, infektion, vissa läkemedel, upprepade trauma och protein-, vitamin- och mineralbrist, dehydrering och avkylning av såret.
- Tobak.
- Fibrinbeläggning/nekros.
- Infektion
- Sårmärta.
- Fel val av förband.
- Nedsatt rörlighet.

ÅLDERSFÖRÄNDRINGAR I HUDEN

Vissa karaktäristiska förändringar inträder i huden hos den åldrande människan. Dessa har betydelse för sårläkningsprocessen.

Åldersrelaterade förändringar i dermis och epidermis kan ses i form av torr hud, rynkor, tunnare hud, ojämn pigmentering och minskad hårväxt.

Mikroskopisk undersökning av den åldrande huden visar en förtunning av epidermis, vilket leder till mindre motståndskraft mot yttre trauma. En åldersrelaterad nedsättning av barriärfunktionen av stratum corneum kan leda till att motståndskraften mot bakterie- och svampinfektioner minskar.

Hudfunktioner som minskar med tilltagande ålder:

- Barriärfunktion
- Möjlighet att motstå kemisk påverkan
- Nybildning av epidermis
- Immunfunktion
- Produktion av talg
- Känsel
- Svettproduktion
- Reglering av värme/kyla
- Kärlnybildning
- Produktion av vitamin D
- Sårläkningsförmåga

LÄKEMEDEL

Många äldre patienter med sår behandlas med läkemedel för olika sjukdomar. Flera av dessa preparat påverkar sår läkningen negativt.

Läkemedel, som i teorin, kan fördröja sår läkningen är:

- Icke-steroidala antiinflammatoriska läkemedel (NSAID)
- Immunsuppressiva läkemedel
- Steroider
- Antikoagulantia
- Cytostatika
- Antiprostaglandiner

En rad andra läkemedel har också rapporterats fördröja sår läkningen.

Det är därför viktigt att reflektera över tänkbara interaktioner mellan läkemedel och möjligheter/svårigheter till sår läkningen.

LIVSRELATERADE FAKTORER

Livsstilen påverkar sår läkningen, både i positiv och negativ riktning.

Till de negativa faktorerna hör rökning, brist på motion, nedsatt rörlighet samt felaktiga kostvanor.

SMÄRTA

Patienter med olika typer av sår, såväl akuta som svårläkta, lider ofta av smärta.

Obehandlad smärta har skadliga effekter på sår läkningen.

Vävnadsskada och inflammation ökar känsligheten i de nervändar som förmedlar smärtsignaler.

Alla som behandlar patienter med smärta måste bygga smärtlindringen på kunskap om smärtans fysiologi och lyhördhet för patientens signaler. Smärta är en subjektiv upplevelse som alltid måste tas på allvar. "Smärta är vad patienten säger att det är".

Vårdpersonalen har en nyckelroll i smärtlindring av patienter med sår.

Smärtsamma sår läker sämre. Detta kan delvis förklaras med att stresshormoner (katekolaminer) påverkar kapillärerna i sårets yta så att det drar ihop sig, vilket leder till att syre- och näringstillförseln till sårområdet minskar.

Smärta gör patienten trött och ledsen, vilket medför att hon/han rör sig mindre och äter sämre.

När mindre syre transporteras till sårets kapillärer ökar också risken för sårinfektion.

Material hämtat ur: C.Lindholm. Sår 2:a upplagan, 2003:

Sår läkningsgruppen, Avestas deltagare.